

A magyar nyelv különlegességéről

Teller Ede, Berzsenyi Dániel, Sir John Bowring, Jakob Grimm, Sir Boyle Roche, Thomas Mann, Grover Krantz, Giuseppe Gasparo Mezzofanti bíboros-nyelvész és társaik közel egybehangzó véleménye, hogy a magyar a világ nyelvei közül az egyik, amelyik legjobban segíti a gondolkodást, az új ötletek megtalálását és kidolgozását.

Oswald Gschnitzer Heidelbergből így ír:

„A magyar és a német szavak, néhány kivételtől eltekintve, nem hasonlítanak egymásra. De az összetett szavak és az állandó kifejezések igen! Aki valaha próbálta megértetni magát Angliában a német 'Sackgasse' szó szerinti fordításával: 'sack alley', az igazán értékelni fogja a magyar zsákutca szót.

A magyarul tanulónak különös ínycsafalatos hangulatfestő szavak. Megszámolhatatlan seregük keresztülballag, - baktat, sőt - hömpölyög a magyar nyelv birodalmán.

A magyar nyelv legszigorúbban őrzött titka a szórend. A magyar szórend szabad. A tankönyvemben olvastam egyetlenegy egyszerű szabályt. Csak az a furcsa, hogy azt ismerve gyakran nem találtam el a helyes szórendet. A kivételek ugyanis nem voltak benne a tankönyvben, mert túl bonyolultak. A magyar nyelvművelő irodalomban meg azért nem található meg, mert egy magyarnak úgysem okoz nehézséget a szórend.

Persze akad még sok más kemény dió, például a tárgyias igeragozás, az egyes szám használata a számok után, az ny és a ty kiejtése és így tovább.”

George Bernard Shaw így fogalmazott:

„Őszintén mondom, az anyanyelvemen nagyon sokszor képtelen vagyok érzéseimet és gondolataimat teljes pontossággal visszaadni. A mi nyelvünk gazdag, nagy és praktikus, de viszonylag fiatal ...

Bátran kijelenthetem, hogy miután évekig tanulmányoztam a magyar nyelvet, meggyőződésemmé vált: ha

a magyar lett volna az anyanyelvem, az életművem sokkal értékesebb lehetett volna. Egyszerűen azért, mert ezen a különös, ősi erőtől

duzzadó nyelven sokszorta pontosabban lehet leírni a parányi különbségeket, az érzelmek titkos rezdüléseit. A magyar nyelvben a propozíciók használata helyett a legtöbb szó végét óriási variációkban változtatni lehet. Ez a művelet a legkisebb érzelmi rezdülést is képes kifejezni és hűségesen visszaadni.”

Ezt a véleményt támasztja alá a következő részlet Gyimóthy Gábor 'Nyelvlecke' verséből, melyben a megy szó jelentését annak 75 rokon értelmű megfelelőjével írja le:

„Aki surran, miért nem oson,
vagy miért nem lépeget?
Mindezt csak magyarul tudom,
S tán csak magyarul lehet ...”

Isaac Asimov így vélekedett rólunk: „vannak (általában) az emberek – és vannak a magyarok”. „Hol lehet Marslakókat látni?” – kérdezték Enrico Fermitől.

„Hát itt vannak köztünk: ők a magyarok!”

„Ők ugyanúgy néznek ki, mint mi – csak gondolkodásmódjukban, az összefüggések meglátásában évtizedekkel-évszázadokkal megelőzik korukat. Azon buktak le, hogy egyetlen földi nyelvet sem tudtak akcentus nélkül beszélni. A trükk a beilleszkedéshez az volt, hogy magyar emigránsnak álcázták magukat.”

Leon Lederman: Az isteni atom (116. o.) *

*Ezt Dr. Nagy György egyetemi docens idézi előadásában (Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2022, június 10.).

https://www.youtube.com/watch?v=_2ojecaCLOE

Nagy prof. azonban nincs minden adat birtokában. Addig rendben van, hogy Teller és Szilárd felismerte az atomenergia hasznosításának elvét (maghasadás), és a németek precíz számításai szerint ez megvalósítható.

Megj.: Fermi téves adatok alapján gondolta úgy, hogy ez nem lehetséges. Ezért igyekeztek elérni (végül sikeresen), hogy Belga-Kongó ne adjon el uránt a németeknek. Heisenberg pedig lassította ('hátráltatta') a német kutatási programot, mivel tudta, hogy nem lesz jó vége (pl. népirtáshoz vezethet), ha sikerül.

Dr. Nagy megállapítja (mint majd később látjuk, Hydrick szerint tévesen), hogy az amerikaiak „zsenialitásuk” miatt előzték meg a németeket a robbanóképes atombomba (plutóniumbomba) elkészítésében.

A németekkel folytatott titkos tárgyalások eredményeként a Japánba tartó U-234 tengeralattjáró „megadta magát” az amerikaiaknak (1945. május 19-én) – így a fedélzetén szállított dúsított urán, a bombagyártáshoz szükséges technika és szakértői gárda az amerikaiak kezébe került.

(Akkortájt a Luftwaffe már Németország felett sem tudta biztosítani fölényét, így az atombomba német felhasználása Európában lehetetlenné vált.)

Mindezekről a világ semmit sem tudhatott meg – az iratokat Németországban és az Egyesült Államokban is titkosították vagy megsemmisítették, a kérdést felvetőket lejáratták, hiteltelenítették.

A lejárattottak között volt Carter Plymont Hydrick, akit akkor kezdtek komolyan venni, amikor egy Hamburg melletti sóbányából nagy mennyiségű radioaktív nukleáris hulladék került elő, bizonyítva, hogy a németek jóval előbbre tartottak a bombakészítésben, mint azt az újságírók elterjesztették a nagyvilágban. A tengeralattjáró utasa volt Hitler első embere, Martin Bormann is.

Lásd C. P. Hydrick: Kritikus tömeg. IPG, Chicago, 2016.

Megj.: Ezek után az sem kizárható, hogy az „igazi” Hitler is velük tartott, s csupán alteregóját találták meg holtan a berlini Führerbunkerben (majd holttestét elégették) ...

Vajon miért gondolják ilyen sokan, hogy a magyar nyelv (mely az anyanyelvünket beszélőket kivételes képességekhez juttatja) ilyen „különleges”?

Sejtésünk az, hogy az oka a még megőrzött kapcsolat szavaink jelentése és a hangalakja között.

Czuczor Gergely és Fogarasi János a „gyökök” szintjén (A magyar nyelv szótára, 1864-1872), Bérczi Szaniszló (Lugossy József, Kresznerics Ferenc, Balla Zoltán, Végvári József munkáit is felhasználva) a hangok (hangértemények) területén vizsgálta-vizsgálja ezt a fontos kérdést. Más élő nyelvekben is tetten érhető ez a jelen-ség – de (a hangutánzó szavakat leszámítva) csak

jóval kisebb mértékben-számban, mint a magyarban.

Pl. a francia cercle /kör/, circulaire /kerek/ örzi a K-R vázat – de a rotondité /kerekség/ már nem.

A németben a kör: der Kreis, – de származékai már eltérnek a K-R váztól: rund /kerek/, die Koppel /karám/, kuppeln /kerít/, der Zaun /kerítés/.

A magyar a humor nyelve (is)

Kezdjük egy humoros példával! Tudnánk-e más nyelven ilyen „szófacsarást” kitalálni: a siratóének = keservers?

Hogyan lehetne lefordítani más nyelvre a következő néhány viccet (melyek nem képekre, hanem hangalaki azonosságokra épülnek)? Válaszunk: igen nehezen ...

„Kislányom, teljesen egyedül oldottad meg ezt az egyetlenletet?

Nem. Két ismeretlennel.”

„A tehén bonyolult állat. De én megfejtem.”

„Akarsz sokat keresni? Igen. Akkor jól elbújok.”

Viszont könnyű átültetni más nyelvre a következő két viccet:

– Mit fogsz ma csinálni?

– Semmit.

– De hát tegnap is azt csináltad!

– Ja, de nem lettem kész vele!

– A férjemből én csináltam milliomost.

– Azelőtt mi volt?

– Milliárdos.

Léteznek minden nyelvre lefordítható, képi üzenetre épülő, 'beugratós' viccek is. Mindnyáján nevetünk rajta, pedig a 'kiindulási pont' téves. (Bögre nem készül balkezeseknek – hiszen nekik csak 180 fokkal kell elforgatniuk azt, hogy kényelmesen használhassák. Olló viszont készül balkezesek számára is – ugyanis az aszimmetrikus!)

Hogyan beszélnek a külföldiek magyarul?

Egy több éve Magyarországon élő kazah tudós szófordulatai

„Latyin-Amerika; mingyig, mingyen, tyekintik”
– a hiba oka a szláv nyelvekben szokásos d, t hangok utáni lágyítás ’alkalmazása’ magyar szavakra.

„Fennmaradni írónak” – helyesen magyarul: megmaradni.

„A művészetet támogatnak” – helyesen: a művészetet támogatják.

„Te nem értesz ezt?” Nyelvtanilag helyesen: nem érted ezt?

A hiba oka az alanyi és a tárgyias ragozás pontatlan ismerete.

„A szövegét megfordít magyarra.” Helyesen: a szöveget lefordítja magyarra.

„Hamar tudsz jutni eredményre” – azonnal megértjük, de mi inkább „gyorsan”-t mondunk a „hamar” helyett!

„Nehéz dió” – a rádióban is gyakran elhangzik a helyes ’kemény dió’ helyett.

Rimbaud verse – több nyelven

Arthur Rimbaud: Voyelles

A noir, E blanc, I rouge, U vert, O bleu: voyelles,
Je dirai quelque jour vos naissances latentes:

A, noir corset velu des mouches éclatantes
Qui bombinent autour des puanteurs cruelles,
Golfes d’ombre; E, candeurs des vapeurs et des tentes,

Lances des glaciers fiers, rois blancs, frissons
d’ombelles;

I, pourpres, sang craché, rire des lèvres belles
Dans la colère ou les ivresses pénitentes;

U, cycles, vibrations divins des mers virides,

Paix des pâtis semés d’animaux, paix des rides
Que l’alchimie imprime aux grands fronts
studieux;

O, suprême Clairon plein des strideurs étranges,
Silences traversés des Mondes et des Anges:

— O l’Oméga, rayon violet de Ses Yeux!

A magánhangzók szonettje

Tóth Árpád, a vers fordítója is foglalkozott a szinesztéziával** – lásd a Körüti hajnal (1923) c. versét.

Fordítása azért is lett remekmű (egyések szerint még jobb is, mint az eredeti vers), mert a hányatott sorsú Rimbaud és Tóth Árpád is felismerte, hogy az emberi érzékszervek közötti ’átjárással’ újfajta üzeneteket, érzéseket tud szokatlan, ám mégis érthető módon megfogalmazni.

„Szurok Á! hó É! rőt I! zöld Ú! kék Ó! – csak egyszer

Lehessek titkok mind elbeszélni bátor!

Á!: – bolyhos öv, mely a setét legyek faráról
Csillog, ha szörnyű büzt belepnek lomha
testtel!***

Á! árnyak öble! É! hús párák, tiszta sátor,
Halk hóvirág, királyi hermelin, jégtús gleccser!
I! bíborok, kihányt vér, kacagógörcs a keccsel
Vonagló női ajkon, ha düh rándítja s mámor!

Ú!: – az isteni tenger nyugodt, gyűrűző tánca,
Nyájjal hintett fenyér csöndje, tudósok tánca

A békés homlokon, mit alkímia tép föl –

Ó!: – szörnyű harsonák, mik ítéletre zengnek,
És Csönd, melyben világok és angyalok
kerengnek,

Oméga! – viola sugár az Ő szeméből!”

Természetesen más nyelvekre is lefordították ezt a verset. Pl. spanyolra is.

Luis López Nieves: "Soneto de las vocales"

“A negra, E blanca, I roja, U verde, O azul:
vocales,

algún día diré vuestro origen secreto;

A, negro corsé velludo de moscas relucientes que
se agitan en torno de fetideces crueles, golfos de
sombra;

E, candor de nieblas y de tiendas, lanzas de
glaciar fiero,

reyes blancos, escalofríos de umbelas;

I, púrpura, sangre, esputo, reír de labios bellos
en cóleras terribles o embriagueces sensuales;

OLVASÓINK ÍRJÁK

U, ciclos, vibraciones divinas de los mares
verduzcos,
paz de campo sembrado de animales,
paz de arrugas que la alquimia imprimió
en las frentes profundas;
O supremo clarín de estridencias extrañas,
silencio
atravesado de Angeles y de Mundos;
O, la Omega, el reflejo violeta de sus Ojos!”

Portugálra Ismael Marck fordította, „Vogais”
címmel:

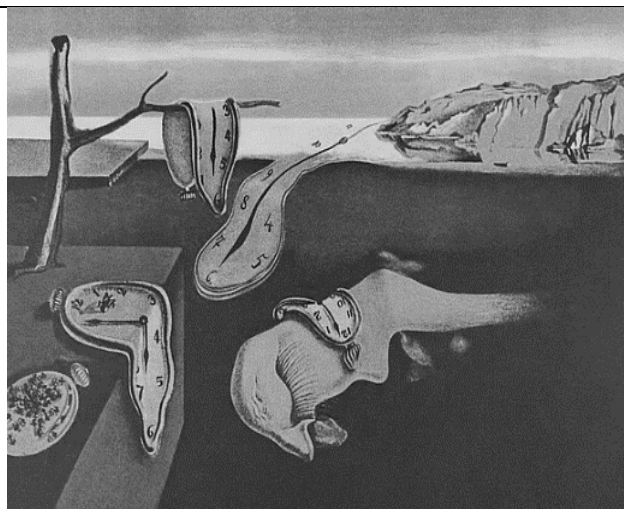
„A preto, E branco, I rubro, U verde, O azul:
vogais, contar-vos-ei um dia seus partos latentes:
A, preto corset de varejeiras fulgentes
que pairam em torno de pútridos locais...
Golfos de sombra; E, cândidas tendas presentes,
lanças de gelo, reis brancos, flores reais;
I, sangue cuspidado, belos lábios mortais
riem na cólera ou em porres penitentes.
U, ciclos, vibrações divinas dos verdes mares,
paz dos semeados, paz das rugas solares que a
alquimia imprime na frente um adeus.
O, supremo Clarim cheio de traços dispersos,
silêncios velados por Anjos e Universos:
— Ó Ômega, os raios roxos dos Olhos Seus!”

[https://lyricstranslate.com/pt-br/voyelles-
vogais.html-4](https://lyricstranslate.com/pt-br/voyelles-vogais.html-4)

Láthatjuk, hogy e két fordítás szinte ’szórol
szóra’ tudja követni a francia gondolatmenetet –
ugyanis a spanyol s a portugál szinte ugyanazzal
a szókészlettel rendelkezik, mint a francia.

Megfigyelhetjük azt is, hogy egy ragozó nyelvre
(pl. a magyarra) történő átültetés képes ’új szint’
is hozni a fordításba. Most ne a szurok, a hó, a rőt
(bíbor), a zöld, a kék mellé felsorakoztatott új
színelemre gondoljunk, hanem átvitt értelmére, a
Tóth Árpád által megfogalmazott váratlan
asszociációkra, képekre!

A szürrealista Salvador Dali következő képén is
megfigyelhetjük az átjárást érzékszerveink
észlelési tartományai között. A festő realista
eszközökkel jelenített meg fogalmi kérdéseket
(az „elfolyó” időt). Olvadó órái ugyanakkor a
közvetlen fizikai hőhatást érzékeltetik. Képi
üzenete minden nyelven érthető.

**Szinesztézia: az a jelenség, melynek során
egy érzékszervünkkel észlelt jelenség felidézhet
egy másik szervvel észlelhető érzést (pl. kék
szín – hideg).

***Az OSZK honlapján ez a sor így szerepel:
'Csillog, ha némi vad büzt belepnek lomha
testtel!'

Jellemzően a 'szörnyü' rövid ö-vel íródik a
versfordításban.

<https://epa.oszk.hu/00000/00022/00216/06582.htm>

Példák a magyar nyelv humoros megközelítéséből

Brachfeld Siegfried nagyon szeret 'játszani' a
magyar nyelvvel:

[https://www.youtube.com/watch?v=PT29zJXR
NIU](https://www.youtube.com/watch?v=PT29zJXRNIU)

Sinkovits Imre remekül szavalja el Bencze Imre
Édes, ékes apanyelvünk c. versét:

[https://www.youtube.com/watch?
v=SLGtZsu6b-Y](https://www.youtube.com/watch?v=SLGtZsu6b-Y)

A vers első versszaka (és további részletek
[https://grin.hu/mindburp/edesekes_apan-
yelvunk.html](https://grin.hu/mindburp/edesekes_apanyelvunk.html))

'Kezdjük tán a "jó" szóval, tárgyasetben "jót",
ámde "tó"-ból "tavat" lesz, nem pediglen "tót".
Egyes számban "kő" a kő, többes számban
"kövek", nőnek "nők" a többese, helytelen a
"növek".

Csók – ha adják – százával jó, ez benne a jó;
hogyha netán egy pusztit kapsz, annak neve
"csó"?

Miskolcon ám Debrecenben, Győrött, Pécssett,
Szegeden; amíg mindezt megtanulod,
beleöszülsz, idegen.

Agysebész, ki agyat műt – otthon ír egy művet.

Tűt használ a műtéthez, nem pedig len tüvet.
Munka után füvet nyír, véletlen se füvet.
Vágy fűti a műtősnőt. A műtőt a fűtő.
Nyáron nyír a tüzelő, télen nyárral fűt ő.
Főmérnöknek fáj a feje – vagy talán a fője?
Öt perc múlva jó a neje, s elájul a nője.
Magyarország olyan ország, hol a nemes
nemtelen, lábasodnak nincsen lába, aki szemes:
szemtelen.

A csinos néha csintalan, szarvatlan a szarvas,
magos lehet magtalan, s farkatlan a farkas.
Daru száll a darujára, s lesz a darus darvas.
Rágcsáló a mérget eszi, engem esz a mérég.
Gerinces, vagy rovar netán a toportyánféreg?
A magyar nyelv – azt hiszem, meggyőztelek
Barátom – különleges-legszebb nyelv kerek e
nagy világon!

Örüljön a T. Olvasó, hogy magyarnak született,
ugyanis ANYAnyelve olyan különleges
lehetőségekhez képes eljuttatni, amilyenekhez a
más (élő) nyelveken beszélőknek szinte esélye
sincs!

Záhonyi András

Karinthy Frigyes fordításai-ferdítései

Az „Így irtok Ti” stílusparódia (1920)
„áldozatai” korának híres írói, költői (pl.
'Babics Bihály', Kosztolányi
Dezső, Szép Ernő, Tóth Árpád, Gellért Oszkár,
Kafka Margit, Füst Milán, Eötvös Károly,
Balázs Béla, Szomory Dezső, Gábor Andor (itt
a kifigurázott mű Az ember tragédiája –
szerintünk túlparodizálva)).

A 43-45. oldalon Ady Endre verse, „A Tisza-
parton” kerül sorra.

„Egy költői antológiában megjelent a következő
szép versszak Ady Endrétől:

„Jöttem a Gangesz partjairól

Hol álmodoztam déli verőn

A szívem egy nagy harangvirág

S finom remegések: az erőm.”

Le is fordították németre a következőképpen:

„Ich kam vom Ufer der Ganges

Dort träumt ich von südischen Schlager

Mein Herz, du Blume, du banges

(Szívem, Te egy virág vagy – és félsz, aggódsz)

Du bist so zitternd, so mager.”

(Oly remegő, reszkető, oly sovány vagy)

Egy másik műfordító elolvasta a verset a
«Dichterstimmen»-ben: nagyon megtetszett neki
– de elragadtatásában nem vette észre, hogy a
verset magyarból fordították németre.

Eredetinek nézte és lefordítván magyarra, ilyen
formában küldte be egy magyar szépirodalmi
lapnak:

„Ufer, a zsidó kupléíró

Aludt a folyosón mélyen.

Barátja, Herz, biztatta

Hogy ne remegjen, ne féljen.”

(A „végén” a magyar költészetten kívül még az
illető szalámi gyárost is hálára kötelezték ...

A «südischen» szót «jüdischen»-nek olvasta
(félre) Karinthy. A «Dichter» szót «sűrűbb»-nek
fordítani pedig éppen úgy lehet, mint «költő»-
nek ...)

Egy harmadik műfordító, aki magyar versnek
nézte, lefordította és beküldte a «Gedicht-
Magazin»-nak, az alább olvasható (?) tökéletes
átköltésben:

„O, Dichter der alten Juden,

Was schläfst du im Flussalz so tief?

Hörst du nicht den stolzen Herzog,

Der dir in Ohren rief?”

A negyedik műfordító végérvényes magyar
fordításban közölte a közben világhírűvé vált
költeményt:

„A Herz-féle szalámiban

Sokkal sűrűbb a só,

Mint más hasonló terményekben

Hidd el, ó, nyájas olvasó!”

A Baross-bálvány. Borzasztó percek.

Részlet a „Fantasztikus regény”-ből

(„Írhatta volna: Verne Gyula” – jegyzi meg
tréfásan Karinthy.)

„A bennszülöttek egy régi papja, Tehet-Ség-

Telen csinálta, a nép, úgy látszik, nagy

tiszteletben tartja; a körülötte heverő csontok és

szalámi-hajak, szivarvégek tanúskodnak ama

vér- és füstáldozatokról, melyeket e bálvány

tiszteletére rendez a vadregényes babona.” (Így
írtok Ti, 232. o.)

„— A jegyeket! A tábornok zsebébe nyúlt és
szótlanul nyújtotta át a két jegyet, melyet a hor-
Dhártól kapott. A magas, sötét férfi marokkal
beleragadott és vad, mohó vággyal emelte
szemeihez. Azután rekedt ordítás szakadt ki
tüdejéből.

— Hiszen ez már használt jegy! — bögte
dühödten — Mars, mars, lefelé!” (Így írtok Ti,
233. o.)

„A Körút-sivatag reménytelenül tárult a messzeségbe. Szemeik előtt közeledett az este is és borzalom volt arra gondolni, hogy itt töltsék azt el, ahol minden percben megtámadhatják őket az árverési hiénák. Néhány gyanús árnyék ugyanis ott ódalagott már körülöttük, a könyvügyönkök legveszedelmesebb fajtájából: alattomos szemű, csíkos szőrű, kifejtett példányok. Két hátsó lábukon járnak. Mutatvány-Pél-Dánynak nevezett kölykeiket bőrszényben hordják magukkal. Az embert mellékutcákban és kapuk alatt támadják meg: körmeiket belevájják húsába, beleit kiforgatják, és addig csikarják, kabacibálják őt, míg szívverése megáll, szemei elhomályosulnak, tagjai kihülnek és — aláírja az ívet.” (Így írtok Ti, 234. o.)

„Ha a föld tengelyét 1780 km-nek vesszük — magyarázta a hű inasnak —, akkor ez egyenlet alapján

$$R^2 - r^2 = \frac{-b + \sqrt{b^2 - 4a}}{2a} \int \frac{dx}{dy}$$

ahol: d a Csömöri-út együtthagyó-komponense, láthatod, kedves Puss, hogy délután félnégykor kell indulnunk.”

(Így írtok Ti, 219-220. o.).

Megj.: Ez a képlet az ál-matematika kategóriájába esik. A másodfokú egyenlet megoldóképletére emlékeztető egyenlet parodisztikus céllal íródhatott – ezt jelzi pl., hogy az a, b és c paraméterek nincsenek megadva (és az se, hogy mit jelentenek), csupán a d. A d azonban a képletben nem paraméter, hanem a differenciálás műveletét jelöli ...

Egy hasonló – természetesen az előbbihez hasonlóan értelmetlen – képlet (Így írtok Ti, 239. o.): $v = a + b(26 + \infty)/3$

Látható, hogy a 'végtelen' jel miatt – a paraméterek értékeitől függetlenül – a sebesség végtelenül nagy lesz, ami értelmezhetetlen, másrészt ellentmond Einstein relativitás-elméletének, ahol a maximális sebesség 300 000 km/s.

Karinthy Szabolcska Mihály „stílusában” így fogalmaz (Így írtok Ti, 27. o.):

„Egyszerű és tiszta nóta Gólyafészek, háztető

— Nincsen benne semmi, ámde

Az legalább érthető.”

<https://mek.oszk.hu/15500/15551/15551.pdf>

Karinthy stílusosan ízes humora újra kedvet csinálhat majd a versek, novellák és regények

olvasásához. Az ANYAnyelvünkkel folytatott izgalmas játék pedig újra visszacsábíthatja a fiatalokat az SMS-rövidítésektől a változatos, a stílusra és a nyelvtani szabályszerűségekre is figyelmet fordító irodalmi nyelvhez!

Művészetek Völgye 2022-ben

Egy valódi összművészeti fesztivál szinte minden művészeti irányzatnak helyet ad.

Mi most a folyóiratunkat olvasók érdeklődési körébe tartozó népzenei, néptáncos és a népi hagyományokhoz kapcsolódó eseményekről tudósítunk – persze időnként kitérve más érdekességekre is.

A teljes 'kapolcsi programot' tartalmazó füzet a világhálón:

[https://backend.muveszetekvolgye.hu/attachments/7836a1cd-dfc2-420c-8fe3-](https://backend.muveszetekvolgye.hu/attachments/7836a1cd-dfc2-420c-8fe3-db308a9b1af2?_ga=2.29382520.653083834.1658085708-249895577.1655756715&fbclid=IwAR02P9Qz19ZZoeVfXmFlQAVJG24C1rKbuMZDQcL5tl7neif7acp36RYYIyk)

[db308a9b1af2?_ga=2.29382520.653083834.1658085708-](https://backend.muveszetekvolgye.hu/attachments/7836a1cd-dfc2-420c-8fe3-db308a9b1af2?_ga=2.29382520.653083834.1658085708-249895577.1655756715&fbclid=IwAR02P9Qz19ZZoeVfXmFlQAVJG24C1rKbuMZDQcL5tl7neif7acp36RYYIyk)

[249895577.1655756715&fbclid=IwAR02P9Qz19ZZoeVfXmFlQAVJG24C1rKbuMZDQcL5tl7neif7acp36RYYIyk](https://backend.muveszetekvolgye.hu/attachments/7836a1cd-dfc2-420c-8fe3-db308a9b1af2?_ga=2.29382520.653083834.1658085708-249895577.1655756715&fbclid=IwAR02P9Qz19ZZoeVfXmFlQAVJG24C1rKbuMZDQcL5tl7neif7acp36RYYIyk)

Július 22-én a Kaláka Udvarban zenés versimpróval kezdődött fesztivál – Lackfi János és a Hungarikum együttes közreműködésével. Utána a Kaláka udvarnyitó koncertje következett.

17 órától Kásler Magdi moldvai énekeket és táncocskákat tanított a Folkudvarban – párja a Maros ME táncosa, Farkas Csaba volt. Az Üver (Marosvásárhelyről) és a Heveder (Sepsiszentgyörgyről) zenekar biztosította a remek hangulatot. Az 50 éves magyarországi táncművészmozgalom kezdeteire Stoller Antal 'Huba' és Lelkes Lajos (Lelkes András bőgős édesapja) emlékezett vissza – velük dr. Sándor Ildikó beszélgetett.

Szombaton (július 23-án) délelőtt a Kaláka Versudvarban Gryllus Vilmos gyermekműsorát hallgathatták a kisebbek. Este a Misztrál koncertje következett. A Panoráma Színpadon Dés László és vendégei léptek fel.

A Folkudvarban a Tördemic TE szerepelt 15 órától, utána ördögösfüzesi tánc- és énektanítás következett Hideg Anna néni közreműködésével. Este a Khamoro Band koncertjét hallgathattuk. 23 órától hajnalig tartó táncművészeti fesztivál kezdődött.

Vasárnap (24-én) Kapolcson, a katolikus templomban Sebestyén Márta és Andrejszki Judit adott koncertet furulyán és csembalón – remekül ötvözve a régi zenét a népzenevel.

OLVASÓINK ÍRJÁK

A 80 körül járó Hobo kiváló fizikai kondícióban mesélt a '80-as évek kulturális közéletéről, majd esti koncertjén Jim Morrisonra emlékezett.

Szőke András az Ősök házában őshonos gyógynövényeinket mutatta be a nagyszámú érdeklődőnek.

A Folkudvarban csíki táncokat (Onodi Attila és Katalin) s énekeket (Kásler Magdi) tanítottak.

Az 50 éves táncházmozgalomról Beszprémy Katalinnal (a Téka-táborok s a népi kézművesek szervezőjével) és Havasréti Pállal ('Palcsival', a Téka együttes bőgőseivel) beszélgethetett a közönség.

A népi kvíz egy korosztálya szerint is vegyes összetételű 'Csipet-csapat' nyerte (mi idősebbek még jól emlékszünk a 80-as és 90-es évek táncházaira, táboraira – ezzel segítve a fiatalabb csapattagokat).

Hétfőn (25-én) Marosmenti (vajdaszentiványi) táncokat tanulhattak a néptáncrajongók. Este beszélgetés volt Hamar Dániellel (a Muzsikás klubról, a városi táncházakról), majd Muzsikás koncert következett ('A fényes nap' címmel). A napi mesét Hideg Anna néni mondta Ördöngösfüzesről.

A Kaláka Versudvarban Laposa Julcsi és zenekara, majd este a Sebő-együttes lépett fel. A felnőtteknek 19:00 órától Pál apostol leveleiről zenélt Gryllus Dániel, Ferenczi György és Szirtes Edina 'Mókus'.

Harcza Veronika interaktív workshopjában hét szőlamban énekelhetett a kb. 30 lelkes és jó hangú énekes – erre a kíséretre aztán Veronika, majd a bátor jelentkezők improvizálhattak. A tíz

nap során az együtténeklés vendége volt Ágoston Béla és Kovács Linda is.

A Pest-Buda udvarban Rutkai Bori bandája szórakoztatta a gyermekeket 10 órától.

Kedden magyarbódi táncokat tanított csíki származású táncmesterünk a Folkudvarban. Kásler Magdi énektanítását a dalszövegeket tartalmazó füzet is segítette. (A nagy érdeklődésre tekintettel a füzet estére átmenetileg elfogyott).

A Kaláka udvarban stílszerűen a Kaláka együttes adott délelőtti koncertet (a Belvárosi Betyárok helyett).

Hoboék koncertprogramja az új basszusgitáros beállása miatt megváltozott. Kedden Póka Egon emlékkoncertet hallhattunk. (Ginsberg Üvültésére, Villon és Faludy költészetére, Tom Waits dalaira, József Attila verseire is sor került a hét folyamán.) Szerdán (27-én) új oktatói csapat kezdte meg munkáját a Folkudvarban (Gál Nóri, Kovács Gábor – néptánc, Juhász Réka – ének). Kalotaszegi táncokat és énekeket tanulhattunk. Az esti mesét Navratil Andi mondta, majd a Tükrös zenekar koncertje következett.

Csütörtökön a LEMangURIA Udvarban Both Joco csíkszeredai táncmester "Tánc-lélek-örökség" címmel tartott beszélgetést és gyakorlati táncfoglalkozást. Két csíki táncot is megtanulhattunk. <https://clyp.it/icl30qwb>

Szőke András a római katolikus templomban beszélt a húsvét zsírban történő tartósításáról (nem volt még egykor hűtőszekrény, s jeges-kocsi se járt a falvakban). Délután pedig

OLVASÓINK ÍRJÁK

tárlatvezetést tartott az Ősök Házában (vagyis a saját házatáján).

A Kaláka Versudvarban Benedek Krisztina gyermekfoglalkozásával indult a napi program.

A Petőfi Udvarban illemtanórán vehettünk részt 12:30-tól. T. Varga Katalintól megtudtuk, hogyan is kell(ene) egymásnak bemutatni egy tekintélyes urat és egy fiatalasszonyt. No meg azt is, mit érdemes tenni, ha egy váratlan találkozáskor nem jut az eszünkbe rég nem látott ismerősünk neve.

A taliándörögdi Színház Színpadon hosszú sor kígyózott (Maros András "Redőny" c. szórakoztató színdarabját állították ezen a délutánon és estén színpadra).

A FolkUdvarban gömöri táncokat (Marosi Grétától és Józsa Tamástól) s dalokat (Juhász Rékától) tanultunk, majd meghallgattuk Berecz Andrást és zenésztársait (András Orsit s Mihó Attilát). Fábíán Éva pedig a felnőtteknek mesélt. Ajánló a Világzenei Udvar programjából:

csütörtök 23:00: Csángálló péntek 20:30: Ferenczi György és az 1ső pesti rackák szombat 10:00 és 13:30: Énekeld körül a Kárpát-medencét! Vasárnap 18:00: Tímár Sára és zenekara Pénteken (július 29-én) a Taliándörögdi Színházban Karinthy betegségmemoárját láthatta a publikum 'Utazás a koponyám körül' címmel.

A Folkudvarban a magyarpalatkai tánc és zene volt az oktatás anyaga. A felvidéki táncművelésről a Gömörben és Zoboralján is sokat gyűjtő Agócs Gergővel beszélgethettünk

19 órától. Érdekes gondolataiból felsorolunk néhányat: Az 1990-ben megalakuló Szlovákiai Magyar Folklórszövetség táboraiban kezdetben a "sláger" erdélyi táncanyagokat tanították a főleg Magyarországról érkező táncmesterek. A Gombaszögi tánc tábor beindulásától azonban már külön hangsúlyt helyeztek a felvidéki (tudományosan: felföldi) tánc- és zenei anyag oktatására.

A mai magyar ember már nem (vagy alig) énekel – említette Agócs.

Melyik a kedvenc nótád? – kérdezik egymástól korunk passzív kultúrafogyasztói. Hány nótát tudsz? Nosza, énekelj el! – így társalogtak erről a témáról vagy 100 éve.

Hosszú távon óriási a jelentősége ennek a szemléletváltásnak (lásd pl. Ceaușescu megkezdett, de hál' Istennek be nem fejezett romániai falurombolási programját).

A Martin Györggyel együtt gyűjtő Takács Bandi bácsi 90 felett is eltáncolja még a gömörit – no és el is éneklí szülőfaluja, Sajótiba népdalait.

Megj.: Ezen beszámoló írója – aki alapító tagja lehetett a Szlovákiai Magyar Folklórszövetségnek és a Romániai Magyar Táncszövetségnek is – sokat tanult Bandi bácsitól és a Szóttésben, majd az Ifjú Szivek-ben táncoló lányaitól.

A régebbi visegrádi találkozókön merült fel a folklórtalálkozó ötlete. A V4-ek rendezvényén ez olyan jól sikerült, hogy a szlovák vendégek is kedvet kaptak improvizatív jellegű táncművelés szervezéséhez. Pozsony, Nyitra, Zólyom, Besztercebánya és Kassa voltak az első helyszínek.

Eredmény: a szlovákiai táncművelés már sokkal pozitívabban tekint a magyarokra! A politikusok megbékélési kísérletei több évtized alatt nem hoztak ekkora eredményt ...

Szlovákiában a rendszerváltás után 25 évre eltiltották a pártvezetőket és funkcionáriusokat a közügyektől.

Magyarországon ez (talán a háttérpaktumok miatt) sajnos elmaradt.

A FolkUdvar énekes füzetében szerepel az 'Októbernek, októbernek ...' kezdetű népdal. Nos, ezt a dalt Ördögösfüzesen és Csíkban is éneklí! Persze a ritmus már igen eltérő, s a szöveg is kissé különbözik.

A csíki változat:

<https://www.youtube.com/watch?v=dBO1NLWBQK8>

OLVASÓINK ÍRJÁK

Az ördögösfüzesi változat (Hideg Anna nénivel):

<https://www.youtube.com/watch?v=KgblhdDqnIA>

Vasárnap (júl. 31-én) rövidített programmal befejeződött a Kapolcsi Összművészeti Fesztivál.

A FolkUdvarban szatmári táncokkal és énekekkel ismerkedtünk. A 19 óra helyett 19:30-kor kezdődő táncházban pedig az érdeklődők átismételhették az elmúlt napokban tanult táncanyagokat. A Kaláka Versudvarban kívánság-koncerttel zárult a műsor. A Petőfi Udvarban Pilinszky Jánosra emlékeztek. Szőke András délelőtt teakóstolót tartott, majd 14 órától a 'lábmosás' gyógyító titkaival ismertette meg a kb. 30 érdeklődőt.

A taliándörögdi Színház délelőtt bábszínházi matiné keretében vonta be aktív játékra a kisebbeket.

Az aradi Irodalmi Jelen Kiadó (és irodalmi folyóirat) alkotóinak bemutatkozása az Inkler Házban érdekes életutakat és művészi megközelítéseket (szokatlan stílus, jelképiség, témaválasztás) tárt a még részben romos állapotban lévő, a nyilvánosság előtt idén megnyitott épületben az érdeklődők elé.

A tíz nap alatt megtapasztaltuk, hogy a kapolcsi Panoráma kemping büféjében jól főznek, az adagok férfiaknak is elegendőek – az árak pedig alatta maradnak a forgalmas helyeken működő 'látványkonyhákénak'. Sokan jártak ebédelni a taliándörögdi kocsmába is, ahol a régi kifőzdékre emlékeztető menüt lehetett fogyasztani 1750 forintért.

Reméljük, hogy jövőre ismét találkozunk Kapolcson (Taliándörögdön és Vigántpetenden)! A kedvezményes 2023-as bérletek árusítása hamarosan megkezdődik.

Záhonyi András tudósítása – aki egyben a mellékelt fotók készítője

Pipicz Annamária munkája